

An abstract painting by Hugo Claus, featuring a vibrant teal background. The central focus is a dark, swirling mass of black and grey, with a large, colorful, and somewhat abstract shape on the right side, possibly representing a face or a figure. The overall style is expressive and gestural, with visible brushstrokes and a rich palette of colors including teal, black, grey, red, yellow, and pink.

De duizendpotige woelgeest

Hugo Claus

met tekst van Wim Hazeu

SIMONIS&BUUNK
sinds 1927

De duizendpotige woelgeest

Hugo Claus

met tekst van Wim Hazeu

Verkooptentoonstelling van ruim 100 tekeningen, aquarellen, collages en gouaches van multitalent Hugo Claus (1929-2008) in de Galerie van de 20e eeuw. In goed gezelschap van zijn vrienden Karel Appel, Constant, Corneille en Maurice Wyckaert. Van 14 mei t/m 4 juni 2022. Open zondag: 15 mei.

SIMONIS&BUUNK
een keur aan kunst

19e eeuw Notaris Fischerstraat 30
20e eeuw Notaris Fischerstraat 19
Fischerhuis Notaris Fischerstraat 27
Open: dinsdag t/m zaterdag 11-17 uur en op afspraak

Notaris Fischerstraat 30, 6711 BD Ede
+31 (0) 318 652888
info@simonisbuunk.nl

www.simonisbuunk.nl

Mooie schrijver, mooi mens, mooie schilder...

Treffender kon Remco Campert het multitalent Hugo Claus (1929-2008) niet typeren. We zijn verheugd u kennis te laten maken met het beeldend oeuvre dat de Vlaamse schilder-tekenaar Hugo Claus naliët.

Wij maakten kennis met Claus in de zomer van 2021, de periode die we kennen als coronatijd. In onze galeries mochten we vanwege de 'lockdown' geen klanten ontvangen. Maar gelukkig hebben we de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in onze website. Een aankoop doen uit onze collectie van ruim 4.000 schilderijen kan eenvoudig door te klikken op de zogenaamde koopknop. Zo verkopen we op een dag zes schilderijen aan een handelaar in de buurt van Knokke, België. Die bezorgen we natuurlijk zelf. Na aflevering wandelen we over de bekende kilometerslange boulevard van de badplaats en stappen één van de moderne galeries binnen die Knokke rijk is. Het is de Maurice Verbaet Gallery, die op dat moment een overzicht toont van werk van Hugo Claus. We zijn overdonderd door de schoonheid ervan. Als we overwegen een werk te kopen, blijkt dat nog niet mogelijk. De collectie is net verworven van de familie Claus. Maar zodra het verkocht mag worden, zijn wij de eerste gegadigden. We nodigen verzamelaar Maurice Verbaet en galeriemanager Sibylle Cosyn enige tijd later uit in Ede en wat blijkt? De collectie is vrijgekomen en een groot deel ervan is op zoek naar een nieuwe eigenaar. Het vormt de aanleiding voor deze catalogus die de gelijknamige tentoonstelling in Ede begeleidt.

De ruim 100 'verftekeningen', zoals Rudi Fuchs ze eens noemde, geven een inkijkje in de ongekend creatieve geest van Hugo Claus, die bij het grote publiek vooral bekend is geworden als schrijver. Hijzelf noemde zijn tekeningen 'kleine dingetjes', maar toch waren ze in zijn leven even belangrijk als zijn literaire werk en was hij er bijna elke dag mee bezig. Claus tekende en schilderde zelden of nooit op doek, altijd op papier dat toevallig voorhanden was en vaak met enkele snelle krachtige penseelstreken. De werken zijn vol energie, soms sensueel en altijd verrassend.

Vanaf het begin is Hugo Claus een echte tekenaar en schilder, meer dan schrijver. Pas later werd het schrijven van gedichten, romans en toneelstukken belangrijker, maar het schilderen gaf hij nooit op. Met één uitzondering: in een periode dat hij als filmer op filmsets was, schilderde hij niet. Dat deden collega-schilders Paul de Lussanet en Luc Tuymans tijdens hun filmwerk ook niet. Biograaf Wim Hazeu heeft, zoals hij schrijft, een aantal maanden

regelmatig naar werken van Claus gekeken, en kwam er op die manier achter hoe Claus zich bijvoorbeeld door Chinese of Japanse kunst op sleeptouw heeft laten nemen. De overeenkomst tussen het literaire, vooral poëtische oeuvre van Claus en zijn beeldend werk was duidelijk. In beide kunstvormen maakte hij gebruik van citaten en verwijzingen. Verder staat Hazeu stil bij de manier van signeren van Claus, waaruit de chronologie van het werk van Claus, die zijn beeldend werk haast nooit dateerde, te herleiden is.

Vanaf het moment dat Claus toetreedt tot Cobra, in april 1950, publiceert het magazine *Cobra* tekeningen van hem. In zijn spontante beeldtaal geeft hij gehoor aan de oproep van zijn Belgische vriend Christian Dotremont, die Cobra-leden opriep om de barrière te slechten tussen schilderkunst en poëzie. Al in 1956 kreeg Claus zijn eerste solotentoonstelling in Galerie Taptoe in Brussel. Daarna volgden exposities in vele landen. Hij raakte bevriend en voelde verwantschap met kunstenaars als Pierre Alechinsky, Roger Raveel, Asger Jorn, Karel Appel, Corneille en Constant.

Deze tentoonstelling en publicatie waren niet tot stand gekomen zonder Maurice Verbaet, die ons de mogelijkheid bood zijn Claus-collectie beschikbaar te stellen voor het grote kunstminnende en -kopende Nederlandse publiek. De hulp van Sibylle Cosyn was daarbij onmisbaar. We zijn bijzonder vereerd dat Wim Hazeu, bekroond biograaf en bekend van zijn biografieën over onder anderen M.C. Escher, Marten Toonder, Lucebert en recent Paul de Lussanet, zijn medewerking wilde verlenen aan deze catalogus. Hij verdiepte zich maandenlang in het minder bekende, maar zo belangrijke aspect van het oeuvre van Hugo Claus, wat resulteerde in de tekst die u zo dadelijk leest en waarin hij heel dicht bij Claus als schilder-tekenaar is gekomen. Ook zorgde Hazeu voor het overzicht van alle exposities van het werk van Claus en de lijst van de bevriende kunstenaars, van wie eveneens werk op de tentoonstelling te zien zal zijn. Natuurlijk geldt onze erkentelijkheid Veerle de Wit en Claus' zonen Thomas en Arthur, die waar nodig alle medewerking verleenden.

We zien ernaar uit u te verwelkomen in Ede om overweldigd te worden door de erfenis van 'de duizendpotige woelgeest' Hugo Claus.

Teo van den Brink

Hugo Claus, de duizendpotige woelgeest en rusteloze temmer van beelden

door Wim Hazeu

Hugo Claus (l) en Wim Hazeu in Antwerpen voor de NOS-serie *Claus en het drama*, 1992 © Gerrit Visscher

Tekenen en schilderen zat bij Hugo Claus (1929-2008) van jongs af aan in het bloed. Na de Tweede Wereldoorlog had zijn vader in Oostende een drukkerij en zoonlief groeide er letterlijk tussen de drukpersen op. Toen hij acht jaar oud was, gebruikte hij stiekem de proefpers. Van inkt en terpentijn rolde hij waaivormige, vloeiende vlekken, en, zoals hij zich herinnerde: 'gekneusde, hoekige tekens'. De geur van de smeuijge Duitse drukinkt bleef hem bij. In zijn late pubertijd illustreerde hij boeken en bladen, die zijn vader drukte. En voor de plaatselijke meubelmaker schilderde hij series landschappen, die ongesigneerd grif verkocht werden als supplement bij een dressoir, buffet of bank. Zo zal in menig huis nog een onbekend Clausschilderij kunnen hangen. Veel prozaïscher zijn natuurlijk de waarschijnlijk al verdwenen resultaten van Claus als huis- en gevelschilder.

Claus schilderde en tekende altijd, ook toen schrijven niet meer mogelijk was. Schilderdichter Jan Vanriet (1948) gaf aan Claus tijdens een ziekenhuisopname in de laatste periode van zijn leven een leeg blauw notitieboekje. Veertien dagen later kreeg hij het met 108 tekeningen terug. Ze werden door zijn uitgeefster Suzanne Holtzer opgenomen in de bundel *Nieuwe tekeningen en gedichten* (2018). Claus bleef een leven lang gefascineerd door verrassende combinaties van beelden, die door zijn hand, die het oog verlengt, een vorm kregen. Verwondering en verbazing waren zijn levensaders. Rusteloos temde hij de beelden, deze 'onvervalste schilder, deze duizendpotige woelgeest, dit polyvalent duivelskind', zoals zijn vriend de schilder-dichter Pjeroo Roobjee (1945) hem noemde. Kunstkenner

Jan Hoet (1936-2014) typeerde de schilder Claus zoals alleen Jan Hoet dat kon:

'Claus verkiest het spel van de ondermijner. Zijn beeldend werk lijkt me de formulering van allerlei weerstanden die hem de wapens leveren voor zijn ironie, zijn cynisme af en toe, en vooral zijn afkeer tegen elke vorm van verworven esthetiek. Hij gebruikt bewust schijnbewegingen. Elke keer als ik Hugo Claus zie, vraag ik me af of ik hem niet nog hedendaagser vind dan de vorige keer.' Claus vulde Hoets visie aan tijdens de opening van de tentoonstelling *Claustrum* in Hasselt (1979):

'Ik heb altijd en overal getekend en geschilderd. En bedenk goed: ik heb het altijd zonder remmingen gedaan. Ik ben niet op zoek naar een stijl, naar een identiteit. En als je al van identiteit wil spreken dan is dat de verzameling van mijn vele uitwassen. Ik wil daarbij wijzen op de Japanse kunst, waarin

schrijven of schilderen of tekenen samenvallen.' Over het samengaan van schrijven en schilderen had hij een jaar eerder voor het weekblad *Humo* opgemerkt:

'De schilderijen zijn evenmin als mijn geschreven werk onder een enkele noemer thuis te brengen. Daar zijn zowel ingewikkelde architecttekeningen als abstracte vlekken als nauwkeurige maniëristische schilderijen bij. De kunstmarkt aanvaardt dat niet, want om als schilder succes te hebben moet je een herkenbare stijl hebben in een bepaald genre. Bij mij is het allemaal veel te dispaat en pas als ik tachtig zal zijn en seniel, zal men de balans kunnen opmaken.' Claus overleed in 2008 op bijna 79-jarige leeftijd en ik maak veertien jaar later de balans op van deze kunstenaar, die de werkelijkheid groter maakte dan wat men gewoonlijk ziet en beleeft.

**Voor Claus was schrijven:
schilderen met
woorden, en schilderen:
schrijven met verf.**

Voor Claus was schrijven: schilderen met woorden, en schilderen: schrijven met verf. Met schrijven schiep hij orde in de chaos, en met schilderen veroorzaakte hij chaos in de orde. Met verf of inkt beleefde hij, zittend op de grond, of gehurkt, of geknield of leunend op een wankelende tafel, in elk geval niet staand achter een ezel, een ontspannen creatief avontuur, of zoals hij schreef: 'Schilderen is een van de manieren om de lasten van het schrijverschap te ontvluchten.' Eugène Ionesco (1909-1994) had het over het lawaai van woorden dat het krassen van de pen overstemt. Daarom, aldus Claus' vriend Alechinsky, worden schrijvers schilder.

Claus was een grillige, dynamische schilder van de vrijheid, de ongebondenheid. Hij prikte zich niet vast op één genre, op één thema, sloot zich

niet aan bij één beweging. Bij hem ging het om de macht van zijn verbeelding, die explodeerde in verf, inkt of houtskool. 'Wat de dingen verbindt', aldus Claus, 'zijn niet de thema's, niet de diverse stijlen, maar een manier van zien en een manier van verbeelden. Het moet wringen. Het harmonieuze in de voor de hand liggende zin laat mij koud.' Wie het resultaat van meer dan vijftig jaar schilderen en tekenen door Claus overziet, kan hem niet anders dan een kameleontisch kunstenaar noemen. Over die typering zei hij in 1992, toen hij in Brussel in de Liverpool Gallery exposeerde, tegen Robbert Roos (de huidige directeur van kunsthall KAdE te Amersfoort) in de catalogus *V.nus Vulgaris*:

'De kameleon is onvatbaar maar vertegenwoordigt ook alle kleuren van de wereld. Hij

© Collectie Stad Antwerpen, Letterenhuis

past zich aan de wereld aan die vijandig is. Ook is hij sierlijk van vorm, met van die ogen die alle kanten uit kunnen. Na mijn dood kun je al mijn werk bij elkaar hangen, dan zie je een immense tuin vol kameleons.' Claus koos niet voor het kameleontische. Hij was kameleontisch. Wat hij al tekenend en schilderend ontdekte, vond hijzelf vaak te gek. Wat hij schilderde ging zijn denken te boven.

Hugo Claus is als autodidactische dubbelkunstenaar begonnen en is als dubbelkunstenaar geëindigd. 'Ik was in 1948/1949 schilder en dacht er over al schilderend door te brengen en er af en toe een versje bij te schrijven,' zei hij tegen Piet Calis (1936) voor diens boek *Gesprekken met dichters* (1964). Toch maakte hij als dichter zijn artistieke debuut met *kleine reeks*, een bundel sonnetten die in 1947 door zijn vader was gedrukt. Zijn prozadebuut (*De metsiers*) schreef Hugo in 1949. Zijn eerste expositie was eveneens in 1949, in boekhandel Henri Vandeputte te Oostende. Tijdens zijn anderhalf jaar durende verblijf aan de Belgische kust had Claus tekeningen en schilderijen gemaakt, met uiteenlopende onderwerpen: illustraties bij eigen sprookjes, zee- en strandgezichten, maskers, grote naakten à la Max Ernst in olieverf. Uiteenlopende onderwerpen, het caleidoscopisch kenmerk van Claus' oeuvre.

Kijken en schilderen zijn onlosmakelijk. Claus, die geen zit-, laat staan ateliervlees had, bezocht waar hij ook was, in Athene, Rome, Florence, Genua, Milaan, Parijs, Zürich, New York, Amsterdam, musea en galleries. Door wat hij in vervoering zag, van Europese tot Chinese en Japanse kunst, liet hij zich als kunstenaar op sleeptouw nemen.

Wat Claus schilderde ging zijn denken te boven.

Naast deze voedingsbodem waren voor Claus vriendschappen met kunstenaars van belang. Ze waren belangrijker dan contacten met schrijvers en dichters. Dat begon al in 1945, toen hij als zestienjarige bezoek kreeg van de zes jaar oudere kunstschilder Antoon de Clerck (1923-2001). Antoon had vol verbazing en bewondering van Claus bij een wederzijdse vriendin een gedicht gelezen en een tekening gezien van een middeleeuwse maagd met het hoofd in haar handen. Claus ging kort na de ontmoeting bij zijn ontdekker wonen in diens schuuratelier in het Oost-Vlaamse Sint-Martens-Leerne. Zij deelden met elkaar de liefde voor de jazz, die de creativiteit van veel kunstenaars in de jaren 50 en

60 aanblies. Vanuit Sint-Martens-Leerne bezochten Hugo en Antoon regelmatig in 't tien kilometer verderop gelegen dorp Machelen-aan-de-Leie de schilder Roger Raveel (1921-2013). Het was

het begin van een lange, intense vriendschap. De door Katrien Jacobs verzorgde uitgave van hun correspondentie tussen 1947 en 1962 laat zien hoe intens de schilders bij elkaars werk betrokken waren. Daarnaast wisselden zij hun visie uit op het werk van de kunstenaars Arp, Dubuffet, Picasso en Jackson Pollock. Invloed van deze kunstenaars op Claus' werk is aanwijsbaar. Wat zijn vriendschap met Raveel betreft: Claus liet niet na om zich lovend over exposities van Raveel te uiten in kranten, catalogi, tijdschriften en op de radio.

Kenmerkend voor de werkwijze van Claus in die begintijd lezen we in een brief van Claus aan Raveel in september 1954:

'Ik teken af en toe wat op een of ander gekleurd papier met wat blauwe of zwarte inkt en van de vijftig tekeningetjes bewaar ik er één om

sentimentele redenen.' Slechte tekeningen stimuleerden hem om verder te gaan met tekenen en schilderen. 'In iedere kunstenaar schuilt een mislukte kunstenaar,' schreef Pierre Alechinsky in het door Claus en Freddy de Vree vertaalde boek *De andere hand* (1987). In elk geval heeft Claus altijd een zeer scherpe selectie op zijn beeldend werk toegepast. Zo zei hij in het tijdschrift *Kunstbeeld* van november 1986 over zijn tentoonstelling 'Evergreens' in het Vlaams Cultureel Centrum in Amsterdam:

'Ik werk in series. Ik heb geen enkele stijl. Ik heb honderdtachtigduizend stijlen. Ik maak een serie van bijvoorbeeld tien, heel minutieus, Perzisch-miniatur-achtig, en daarvan hou ik er vijf over.

Dan, vier of vijf jaar later, bekijk ik het en gooi er weer drie weg. En dan uiteindelijk houd ik er één over, als een souvenir van de periode die ik heb gehad.' In de series of reeksen van werken komen wij van alles tegen: schepen, krijgers, vrouwenlichamen,

Ik heb contact gehad met scherven van het spelende leven van Claus. Elke scherf zal een wand (...) tot een intieme belevenis maken van Claus' plastische taal.

10 kleine politicus achter een grote microfoon, een galgenveld, een revolverheld, erotiek en geweld. Het 'stijlloze' van Claus noemde zijn huisessayist Freddy de Vree (1939-2004) respectvol de cultivering van de versplintering. Rudi Fuchs (1942) hield het in de catalogus van Claus' expositie in het Cobra-museum op een wispelturige en impulsieve thematiek:

'En dat is precies de vreemde geheimzinnigheid ervan.' Alle 'souvenirs' samen vormen Claus'

meerdere plastisch oeuvre, en inderdaad, met wispelturigheid en raadselachtigheid en anekdotiek als grondpatronen. Dat hij met zijn beeldend werk voorzichtig naar buiten kwam, het niet snel aan een ander wilde laten zien, lezen we in een passage in zijn sleutelroman met de toepasselijk titel: *Een zachte vernieling* (1988). De schilder Clarion (dus Claus) schrijft:

'Achter mijn rug trekt Nikki met mijn tien pasteltekeningen, die ik opgerold had en onder het bed gegooid, naar de Galerie L'Age d'Or in de Rue Bonaparte. Het is nauwelijks te geloven maar de galeriehouder vindt ze interessant. Hij biedt er honderdduizend francs voor.' Als de schilder het geld gaat ophalen, heeft de galeriehouder de

tekeningen op een houten tafel gelegd. 'Ik verberg zo goed als ik kan mijn ontsteltenis, want wat voor mij uitgestald ligt, lijkt in niets op wat ik heb gekrast. De kleuren, de lijnen zijn verdwenen, weggewaaid, van mijn primitieve fantomen is met moeite nog iets te ontwaren, alleen ijle, in het papier gedrenkte tinten zonder enige omtrek. Het pastelkrijt is verstoven.' De pastels waren tot

opluchting van de galeriehouder niet gefixeerd met 'fixafix' want dat deed het papier na een jaar of tien al wat vergelen. De schilder reageerde met de woorden: 'Ach, binnen tien jaar... wie dan leeft.' De galeriehouder is door deze woorden beledigd:

'Je bent net als Dubuffet,' zegt hij nors, 'ook van een misdadige nonchalance.' Hier schilderde Claus een treffend zelfbeeld.

De belangstelling voor het beeldend werk van Claus was constant, getuige de lange lijst exposities in niet de minste galeries en musea. Tegen de Vlaamse dichter-journalist Willem M. Roggeman (1935) zei hij:

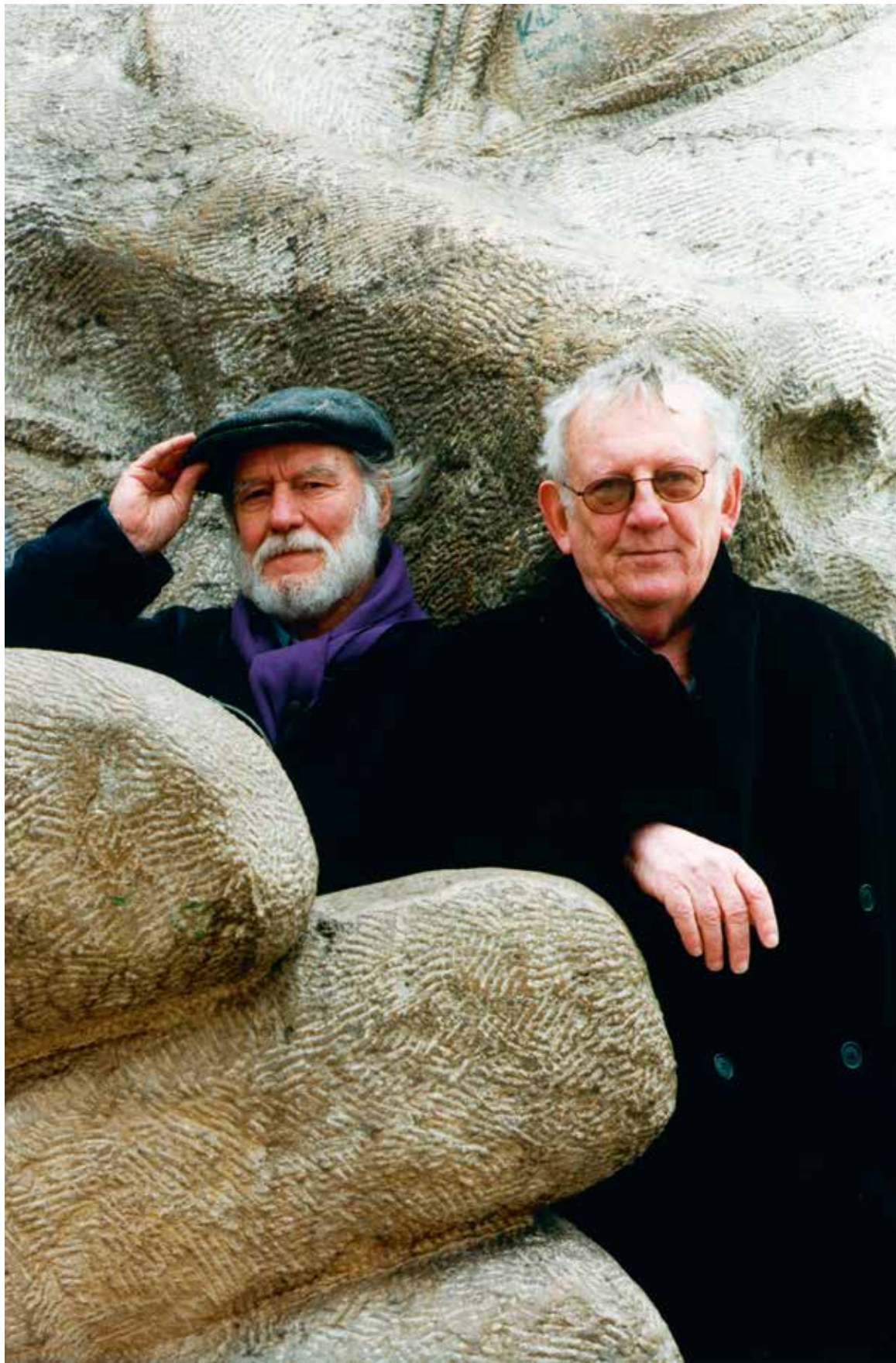
'Ik schilder praktisch elke dag. Ik ben het altijd blijven doen. Eenzelfde verwarring en versnippering is gaande in wat ik schilder als in mijn schrijven. Ook daar ben ik niet vast te prikken op één stijl of één figuur. Ik ben blijven schilderen omdat, als je een paar uur gebogen zit over een tafel, je behoefte hebt aan iets speelsers, iets wat niet het denkwerk op de proef stelt.' (*De Vlaamse Gids*, 1979).

In *Een zachte vernieling* spelen Karel Appel en Corneille, de Cobra-schilders die Claus in 1950 ontmoette, een belangrijke rol. In de abstracte, kalligrafische composities, waarin de grens tussen woord en beeld werd doorbroken, is

Claus' verwantschap te zien, al zwoer onze dubbelkunstenaar het figuratieve schilderen niet af. Dat blijkt door de jaren heen vooral uit zijn zelfportretten. Aan Raveel schreef Claus in oktober 1953:

'Mijn narcistische natuur gebiedt mij een zelfportret te tekenen.' In 1947 schreef hij al het gedicht 'Zelf-Portret' met de eerste regel: 'Vroeger zonden die mijn gezicht doorkerfden.' En in een ander gedicht schreef hij:

**Het is waar en naar
dit beeld van jezelf als dier
en dan gevierendeeld
en niet helemaal van hier**

Corneille (l) en Hugo Claus, 1994 © ANP

Hugo Claus (l) en Karel Appel, in straatbeeld Amsterdam jaren zeventig © Nico Koster / MAI

De vriendschap met Appel en Corneille was voor Claus inspirerend en blijvend. Bij tekeningen van Appel schreef hij onder de titel *De blijde en onvoorziene week* zeven gedichten ('later eens, op een dag der week/ waarop de anderen werken slapen eten paren/ gaan Appel en ik eens appelen stelen'). Bij tekeningen van Corneille schreef hij in 1951 twaalf gedichten, samen de bundel *paal en perk* vormend. En op Ibiza schreef hij in 1959 een omvangrijk, aan Karel Appel gewijd boek. In Appel herkende Claus zichzelf, getuige de volgende woorden:

'Omdat Appel een beweeglijk schilder is waarvan men de stijl niet tot één bepaalde manier kan terugbrengen, heb ik hem daarin gevolgd.' In Appels schilderijen zag Claus het resultaat van de vrije associatie. Niet in de naturalistische weergave van de werkelijkheid, maar in het

maken van een nieuwe werkelijkheid zag Claus in Appel zijn voorbeeld, ook als het om portretten of zinnelijke naakten ging. Een chronologische orde kon Claus in Appels werk niet ontdekken, zo schreef hij, en het is alsof hij het over zijn eigen werk had.

'Steeds doorkruisen en omwentelen zich de verschijningsvormen en het kan bijvoorbeeld makkelijk gebeuren dat naturalistische elementen plots hun intrede doen in een vrij-associatief doek.' In elk geval heeft Claus zichzelf volledig aan de chronologie onttrokken. Dat maakt het moeilijk om in het werk van Claus een evolutie te zien. De al eerder geciteerde dichter Willem M. Roggeman, volgde als journalist en kunstcriticus aandachtig de evolutie van de schilderscarrière van Hugo Claus, vanaf 1956 met de tentoonstelling

in Taptoe te Brussel tot en met de tentoonstelling Woordenloos in de befaamde galerie De Zwarte Panter te Antwerpen in 2008. Hij stelde als een van de eersten vast dat de handtekening van Hugo Claus op zijn kunstwerken in de loop der jaren talrijke wijzigingen heeft ondergaan. ‘Aanvankelijk tekende hij eenvoudig met ‘claus’ met een kleine c, maar deze letter heeft mettertijd talrijke varianten gekend: ze werd steeds groter om uiteindelijk een volwaardige hoofdletter te worden. Claus heeft enkele werken met zijn volledige naam getekend, maar dit zijn eerder uitzonderingen in zijn oeuvre. Aan de hand van de wijzigingen in zijn handtekening is ongeveer te situeren wanneer een werk is ontstaan, zij het dan toch ook nog met een ruime marge van vijf tot tien jaar.’ Een van de weinige keren dat Claus zijn werk dateerde was in 1978 voor de tentoonstelling *Cobra Revisited*. Hij herwerkte hiervoor met de schaar schilderijen op papier uit die periode. Zowel het jaartal van het oorspronkelijk werk als het jaartal waarin hij met de schaar knipte, staat erop vermeld.

Over Claus als schilder-tekenaar is een boek te schrijven. Ik houd het (nog) bij een artikel en sluit af met zijn testamentaire woorden: ‘Misschien dat men vijftig jaar na mijn dood zegt: hij kon niet schrijven, hij was een schilder en dan krijg ik een retrospectieve in het Stedelijk Museum.’ (Tegen Lien Heyting, *NRC Handelsblad*, 12.2.1982). Zo ver is het nog niet. De expositie in kunsthandel Simonis & Buunk loopt op de voorspelde retrospectieve vooruit, met zo’n honderd sporen uit het artistieke leven van Claus.

Vijf jaar na het overlijden van Claus publiceerde de Vlaamse filmregisseur, journalist en schrijver Marc Didden (1949) dat hij overweldigd bleef door de schilderijen van Claus, geprikkeld door zijn

Claus’ schildervrienden

Asger Jorn 1914-1973

Jan Cox 1919-1980

Roger Raveel 1921-2013

Corneille 1922-2010

Karel Appel 1921-2006

Roel D’Haese 1921-1996

Christian Dotremont 1922-1979

Maurice Wyckaert 1923-1996

Dan Van Severen 1927-2009

Pierre Alechinsky 1927

Reinhoud D’Haese 1928-2007

Paul de Lussanet 1940

Fred Bervoets 1942

Pjeroo Roobjee 1945

Jan Vanriet 1948

Michaël Borremans 1963

tekeningen, getoucheerd door zijn aquarellen en in hoge mate gecharmeerd en geamuseerd door zijn collages. Ik heb een aantal maanden regelmatig naar reproducties van werken van de kunstenaar Claus gekeken, zoals in een aantal zeer luxe uitgevoerde oeuvrecatalogi. Ik wilde in mijn onderzoek zo ver gaan dat ik daarna zou kunnen pretenderen dat ik voortaan schilderijen, tekeningen, gouaches en collages van Claus zal kunnen herkennen. Ik heb in elk geval contact gehad met scherven van het spelende leven van Claus. Elke scherf zal een wand in welke kamer dan ook tot een intieme belevenis maken van Claus’ plastische taal. Enkele scherven naast of onder elkaar vormen een maskerade, die aandacht trekt, al was het alleen al door de kleuren waarmee Claus behept was.

Catalogus

Voor prijzen, lijstfoto’s en meer informatie over herkomsten, tentoonstelling, literatuur: www.simonisbuunk.nl en op aanvraag.

De citaten in deze catalogus zijn natuurlijk van Hugo Claus, behalve als er een andere naam achter het citaat geschreven staat.

potlood, inkt en aquarel op papier 10,5x14,7 cm

inkt en aquarel op papier 29,5x20,7 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

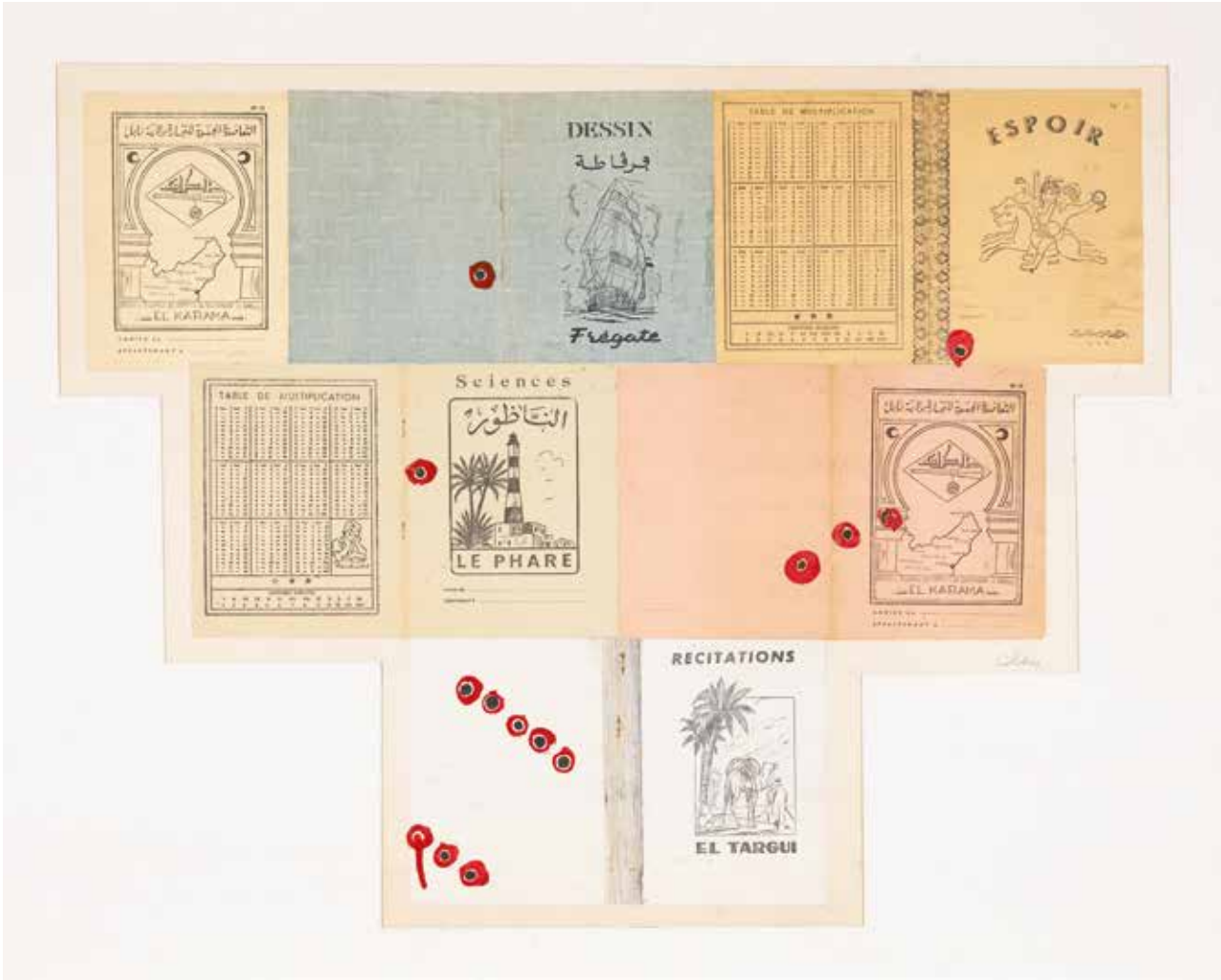
inkt, waskrijt, gouache en fotocollage op papier 27,8 x 34,7 cm
gesigneerd linksonder en voorzien van blindstempel

De duikende meeuw op de
schalen van haar borst,
op de roestberg van haar buik,
op de roodvonk van haar lippen
die in het donkere, scherp donkere blaakt.

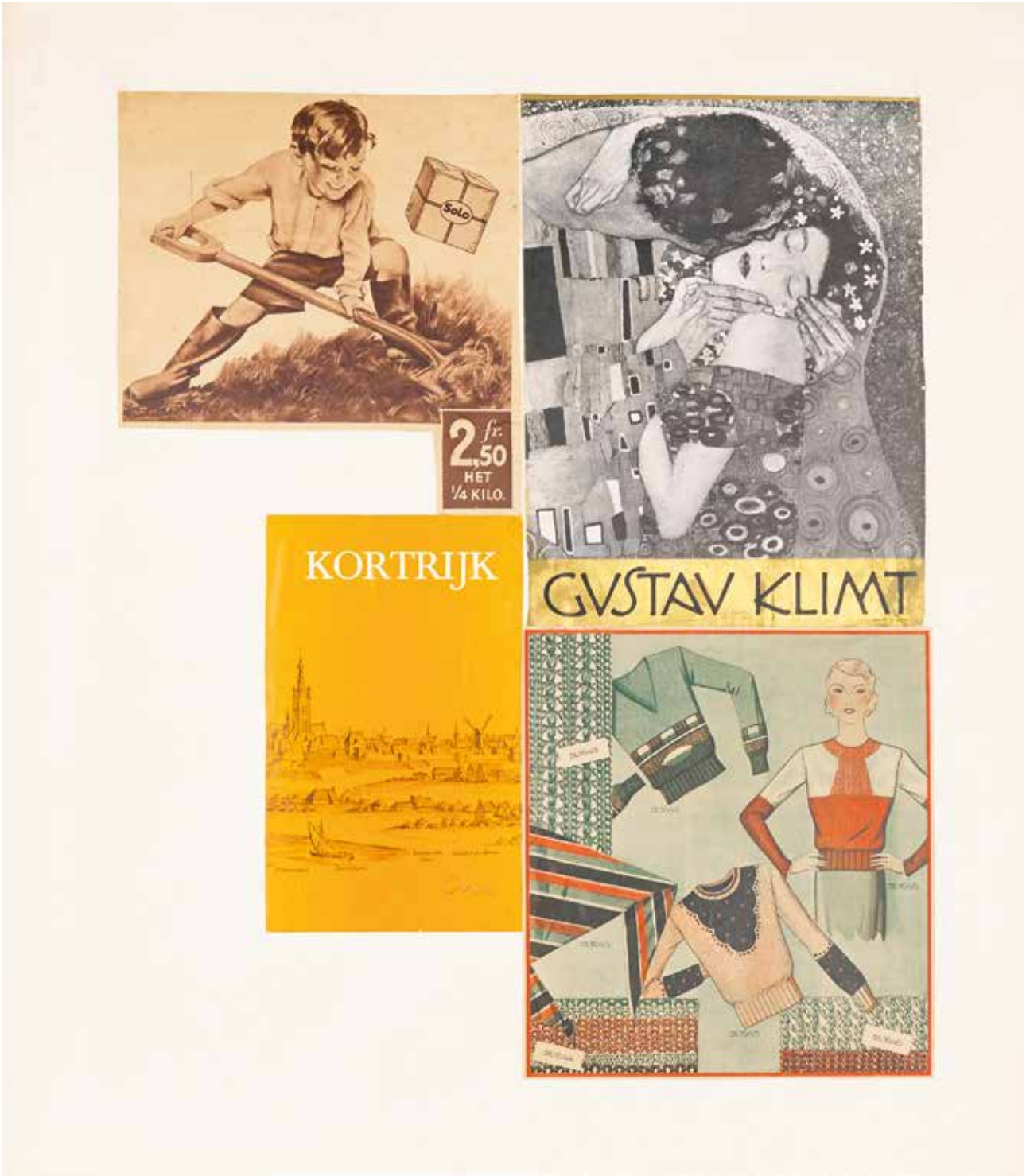
Boog en gebinte van haar heup
dat het buikgewelf ondersteunt.
Hoe dat deinen kan! Nooit te lang!
Nooit meer stollen –
De golven, de golven.

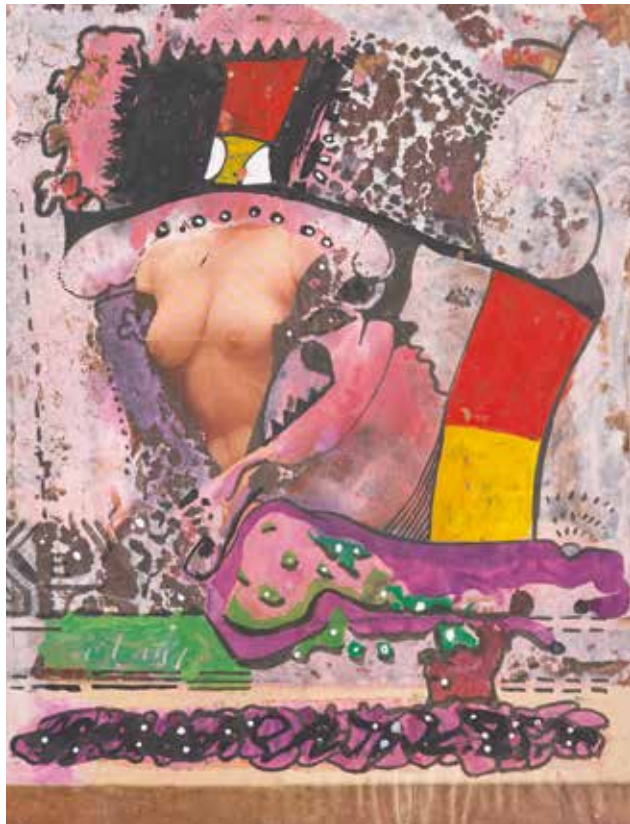
krijt en gouache op papier 64,7 x 49,2 cm
gesigneerd rechtsonder

gouache op collage op papier 67,7 x 87,1 cm
gesigneerd rechtsmidden

collage op papier 63,9 x 55,2 cm
gesigneerd middenonder en voorzien van blindstempel

inkt en gouache op fotomechanische print 26,4 x 20,4 cm
gesigneerd linksonder

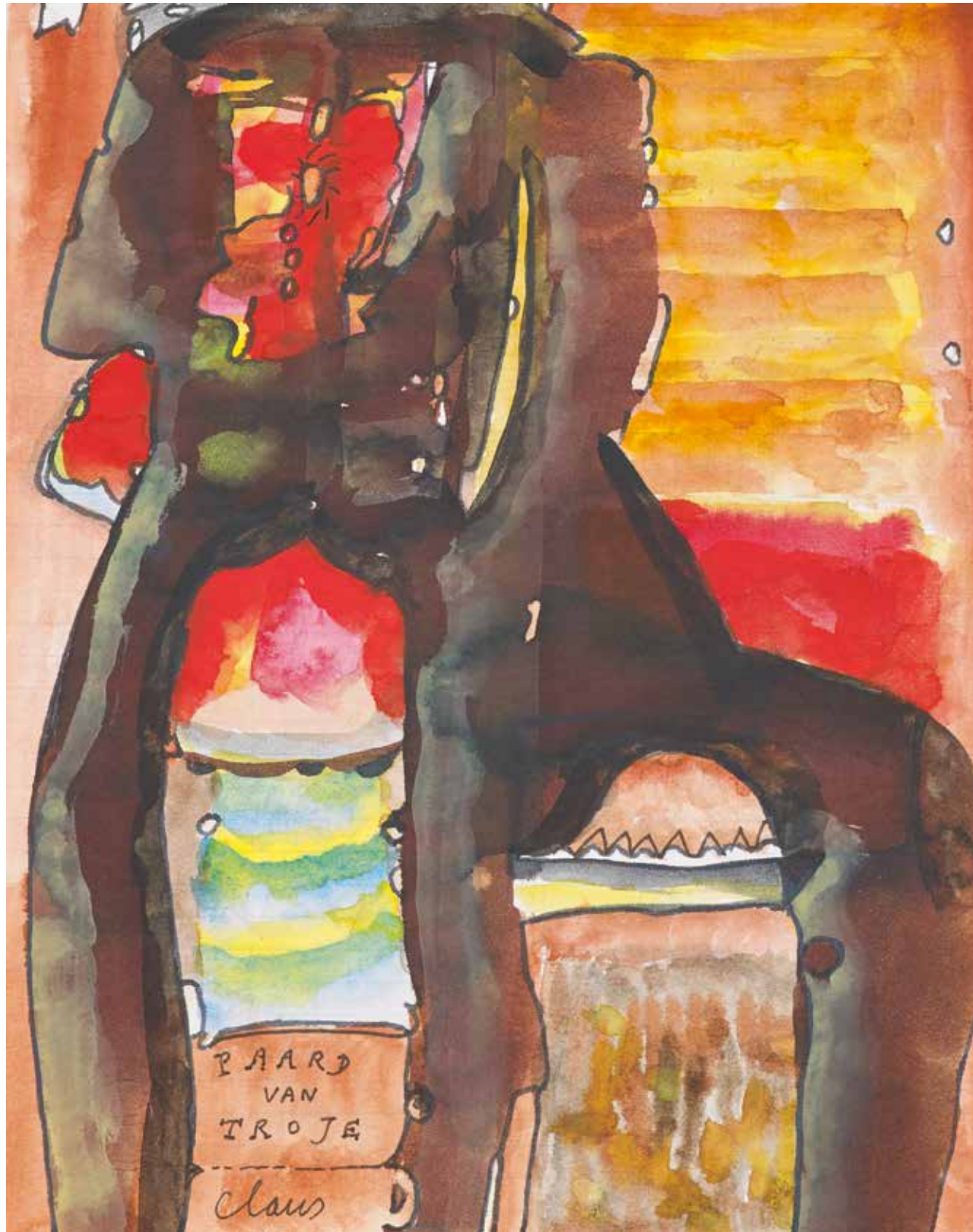

Corneille (1922-2010)
Herbes
litho 66,1 x 51,1 cm
gesigneerd linksboven en gedateerd '72
annotatie: 'E/A'

Corneille (1922-2010)
Les deux amies
brons 25 x 44,6 cm
gesigneerd, gedateerd 2000 en
genummerd 'EA I/IV'
Herkomst: rechtstreeks verworven van de
kunstenaar door Elisabeth den Bieman de
Haas, Amsterdam.

De oplage bestaat uit 8 exemplaren, dit is
een épreuve d'artiste uit een oplage van 4.

Paard van Troje
inkt en aquarel op papier 19,3 x 15,1 cm
gesigneerd linksonder

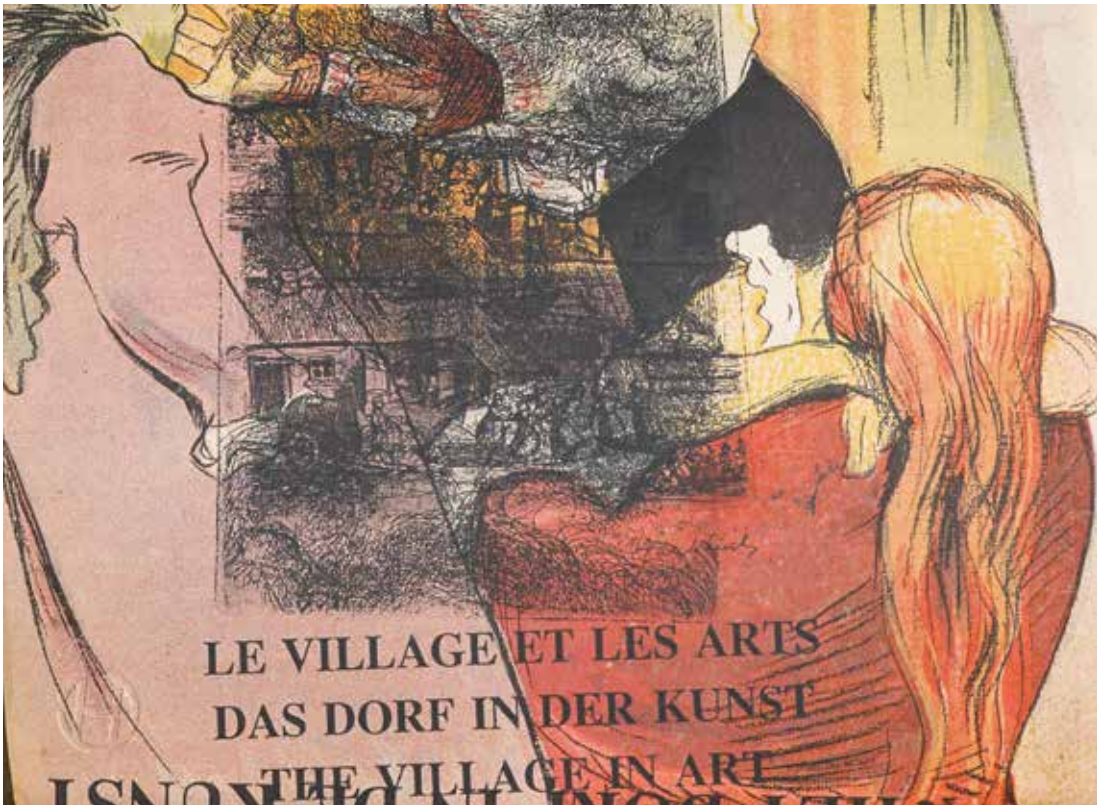
Corneille (1922-2010)
Le Chemin d'un Philosophe
 aquarel en gouache op papier 34,2 x 22,1 cm
 gesigneerd linksboven en gedateerd '47
Herkomst: Galerie Elisabeth den Bieman de Haas, Amsterdam.
Literatuur: Marjet den Bieman, *Corneille, een vroege vogel. Zijn onbekende werken (1943-1948)*, Amsterdam 1997, pag. 113, afb. 61 (in kleur); Claudia Küssel, *Corneille. Het Hongaarse Avontuur* 1947, Amsterdam 2002, pag. 49, afb. 29 (in kleur).
Tentoonstelling: Amsterdam, Galerie Elisabeth den Bieman de Haas, *Corneille, een vroege vogel. Zijn onbekende werken (1943-1948)*, 22 maart-25 mei 1997; Boedapest, Hongarije, Szépművészeti Múzeum, *Corneille visszatér/Corneille is back*, 16 mei-1 sept. 2002.

photomechanische print 20,5 x 17 cm
 gesigneerd linksboven en rechtsmidden

photomechanische print op papier 42,7 x 36,2 cm
 gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

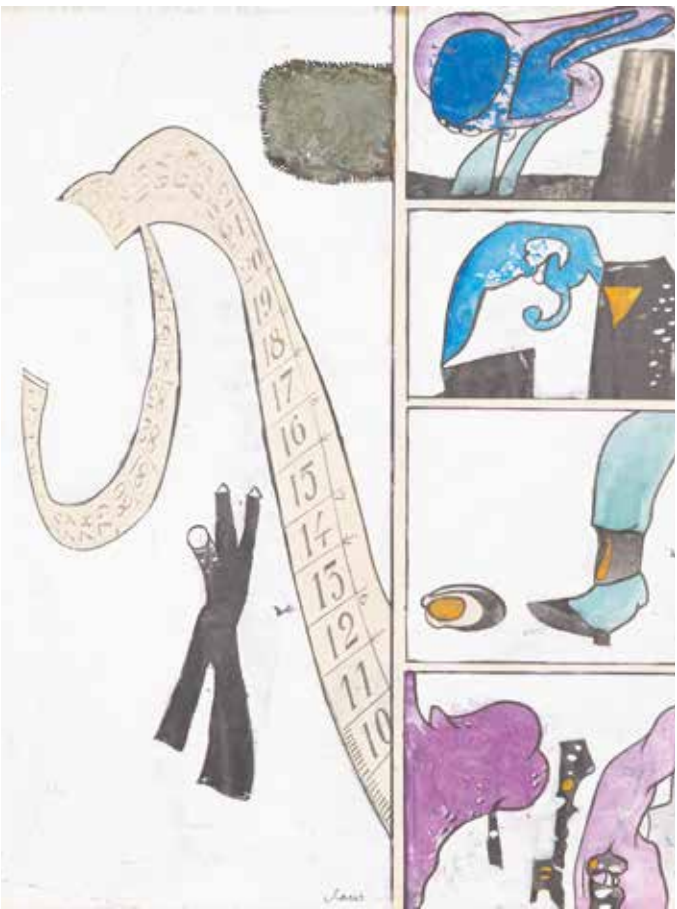

Le village et les arts
 fotomechanische print 15,1 x 20,5 cm
 voorzien van blindstempel

De struik die je in mij doet groeien als je lacht...

pen, potlood, inkt en gouache op fotomechanische print 12 x 12,6 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt en gouache op fotomechanische print 33,3 x 26,1 cm
gesigneerd middenonder en voorzien van blindstempel

potlood, inkt en aquarel op fotomechanische print 16,9 x 19,1 cm
gesigneerd linksonder

inkt en gouache op fotomechanische print 28,9 x 26,8 cm
gesigneerd rechtsonder

viltstift, inkt, aquarel, gouache en collage op papier 61,3 x 44,5 cm
voorzien van blindstempel

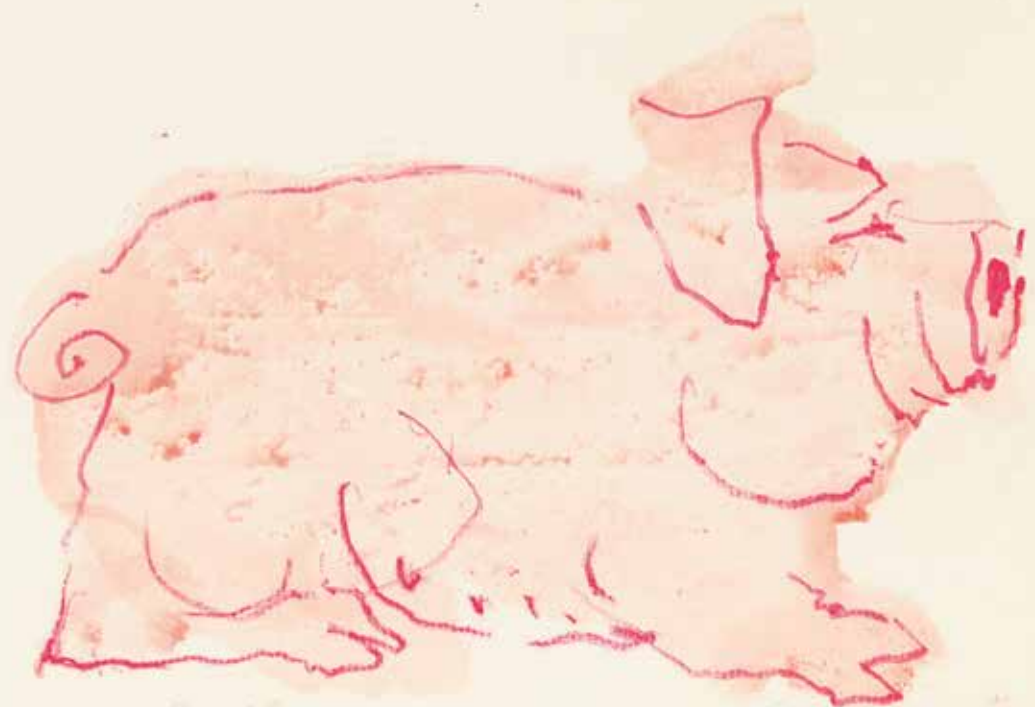

aquarel op papier 18 x 15 cm
gesigneerd middenonder

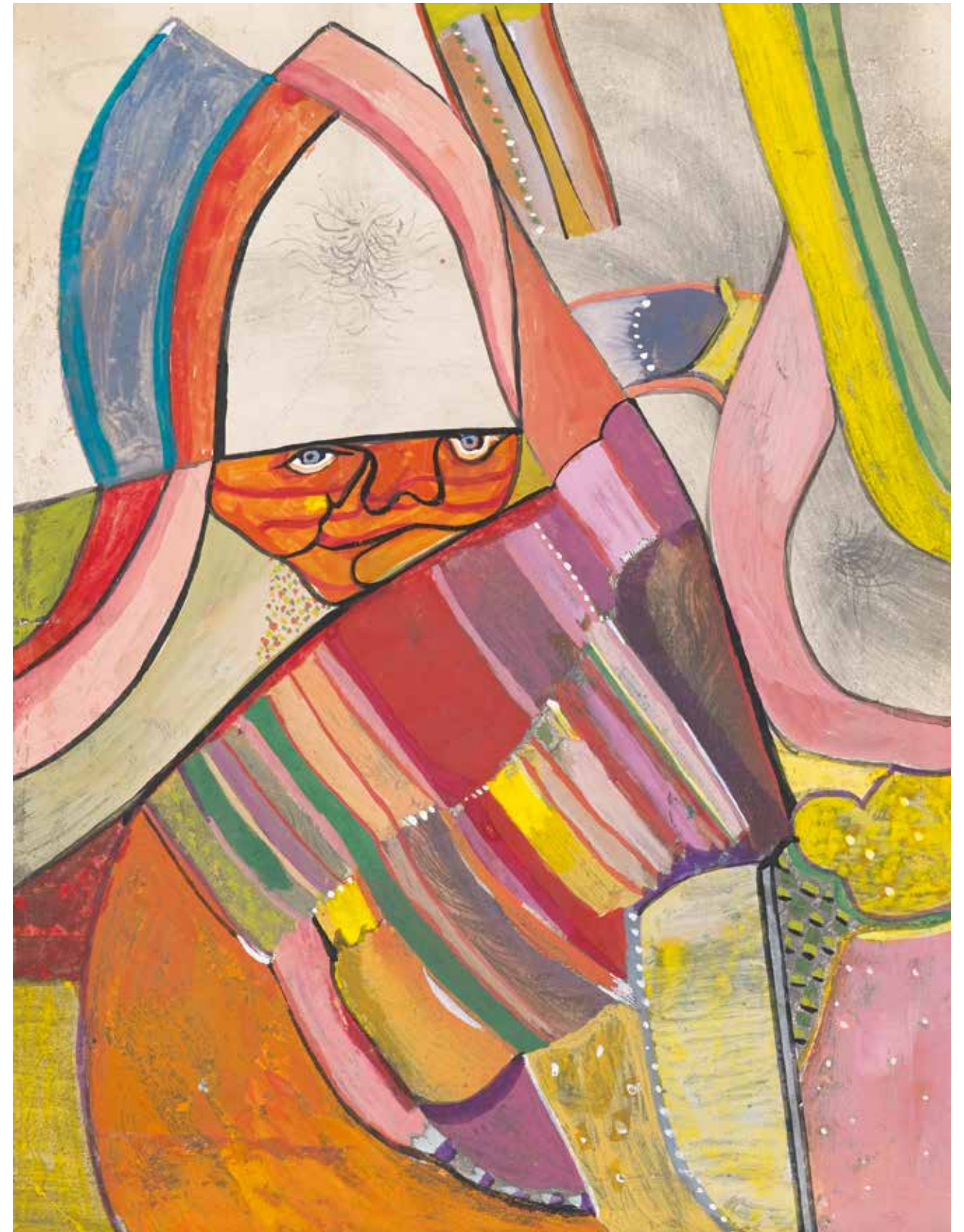

inkt, waskrijt en gouache op papier 26,1 x 17,9 cm

Je ruikt zo lekker omdat ik van je hou
je bent mijn eten en drinken.

Constant (1920-2005)
Varkentje
krijt en aquarel op papier 21,1 x 29,6 cm
gesigneerd rechtsonder en gedateerd 30-9-77
annotatie: 'voor Debbie'
Herkomst: coll. Remco en Deborah Campert.

potlood, inkt en gouache op papier 24,6 x 18,8 cm

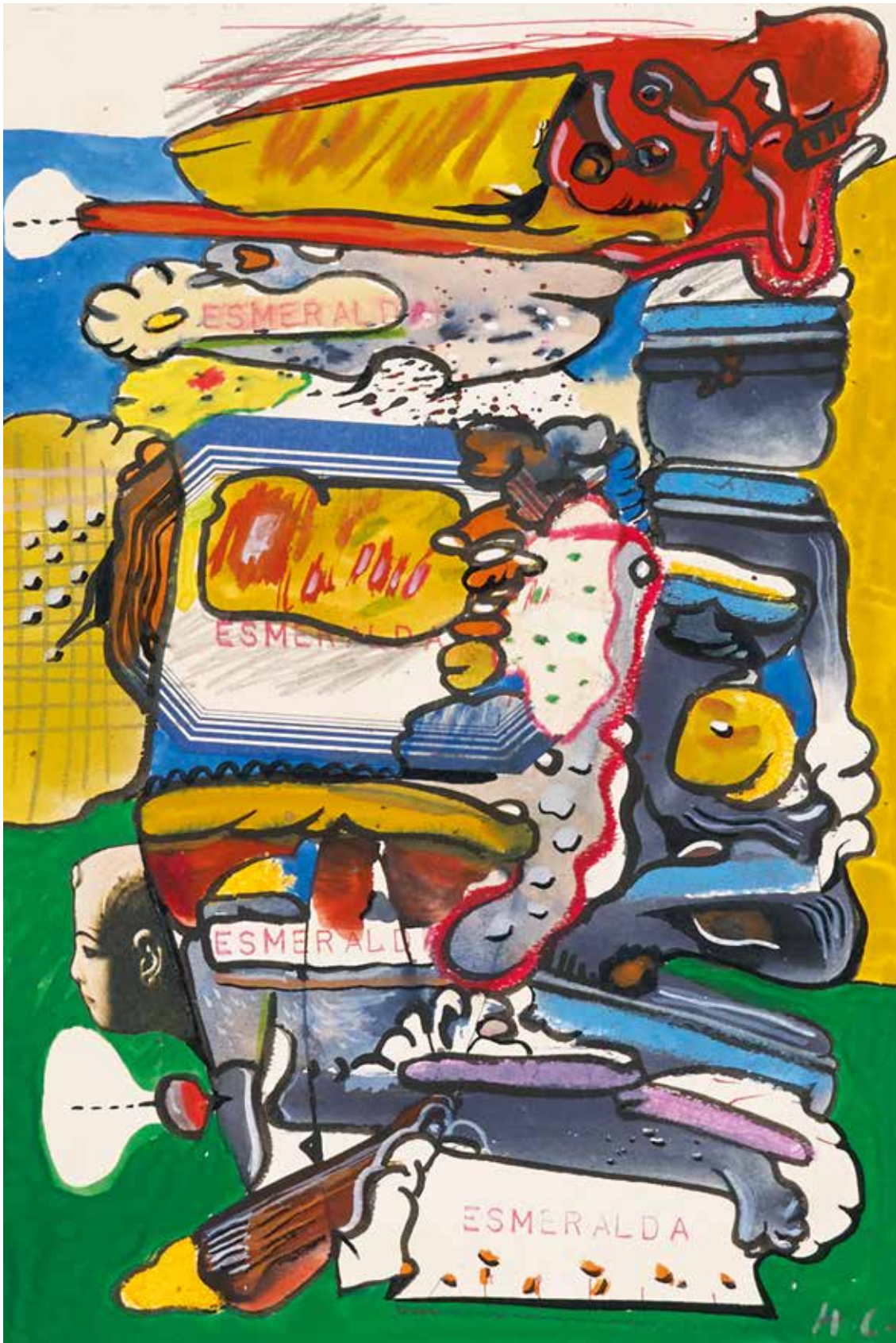
photomechanische print 19 x 16,5 cm
gesigneerd linksonder

Corneille (1922-2010)
La baigneuse au soleil
litho 78 x 56 cm
gesigneerd rechtsonder, gedateerd '67 en
genummerd 91/190

This butterfly is an owl
inkt, gouache en collage op papier 51,8 x 69,6 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Esmeralda
gemengde techniek op papier 25,4 x 17,5 cm
gesigneerd rechtsonder met initialen en voorzien van blindstempel

aquarel op papier 19,9 x 15,4 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

potlood en aquarel op papier 19,3 x 15,1 cm
gesigneerd middenonder en voorzien van blindstempel

inkt, krijt en gouache op fotomechanische print 17,2 x 31,6 cm
gesigneerd middenonder

Constant (1920-2005)
Yellow Man
gouache op papier 34 x 44 cm
gesigneerd rechtsonder en gedateerd '49
Herkomst: coll. Benjamin Bernstein, Philadelphia, van wie verworven door Tom Okker, Amsterdam in de jaren 80; part. coll. Nederland.

inkt en waskrijt op
fotomechanische
print
15,2 x 23,3 cm
gesigneerd
rechtsonder,
gedateerd 1953
en voorzien van
blindstempel

potlood, inkt en gouache op fotomechanische print 22,2 x 21,2 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Corneille (1922-2010)
La femme au cygne
inkt op papier 22,9 x 29,8 cm
gesigneerd rechtsboven en gedateerd '76

In 1976 verbleef Corneille in het Chelsea Hotel in New York. Deze tekening maakte hij in Room 422 op een avond in november of december.

Corneille (1922-2010)
Man en vrouw
houtschool op papier 23,7 x 31,8 cm
gesigneerd linksonder en gedateerd Août '86

In 1987 kwam *Hymen* uit: 13 erotische gedichten van Claus bij 13 erotische tekeningen van Corneille, in een oplage van 180 exemplaren. Deze tekeningen zijn ook alle voorzien van de annotatie 'Août '86'.

inkt op papier 29,6 x 20,4 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt op papier 20,9 x 29,7 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt op papier 21 x 29,7 cm
gesigneerd middenonder en voorzien van blindstempel

En, luister, als je iets
wilt verbergen
plant het in het oog
van de zon.

inkt, aquarel en gouache op papier 21 x 22,8 cm
gesigneerd rechtsonder

42

inkt en gouache op fotomechanische print 13,8 x 19,3 cm
gesigneerd rechtsonder

Lucebert (1924-1994)

Zonder titel

grafiet en aquarel op papier 32,2 x 23,7 cm
gesigneerd rechtsonder en gedateerd 91.VI.12
annotatie: 'voor Remco 16-5-94'
Herkomst: coll. Remco en Deborah Campert.

gouache op papier 44 x 30 cm
voorzien van blindstempel

43

potlood, inkt en aquarel op papier 26,9 x 9,9 cm
voorzien van blindstempel

Als er niets bloeit
waarom bloeit dan het
verdriet?
Als alles groeit
waarom de liefde niet?

gouache op papier 15,3 x 9,7 cm
voorzien van blindstempel

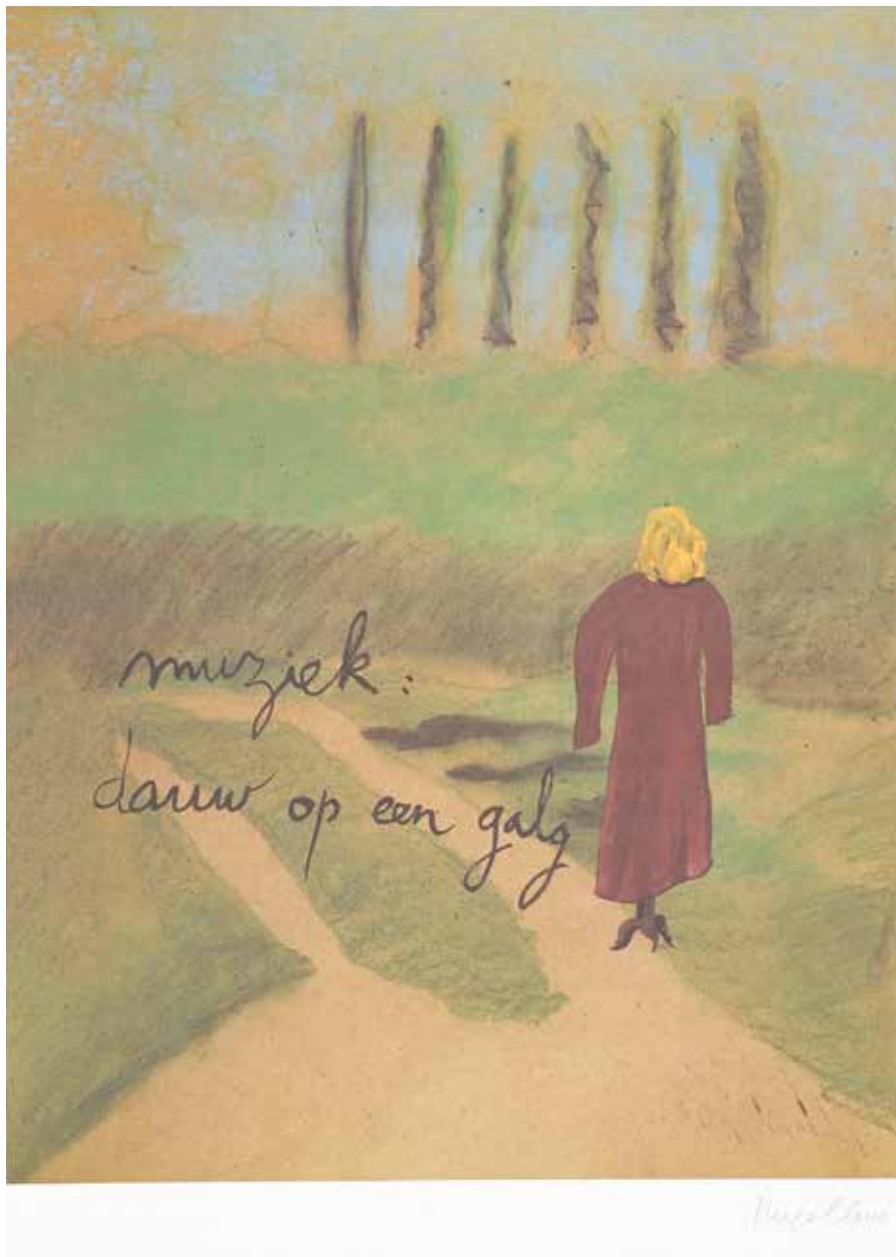

La mort de Socrate
 inkt en gouache op litho 47,3 x 56 cm
 gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

terwijl water zijn gonjezak
 laat slobberen
 slempen ook de kinderen
 van het licht-milieu
 – Lucebert

Lucebert (1924-1994)
 Zonder titel
 krijt en gouache op papier 68,5 x 108 cm
 gesigneerd rechtsonder en gedateerd X '69

Muziek: dauw op een galg

litho 70 x 49,9 cm

gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Het koffertje vol verlangens
ik vergeet het altijd.
Daarom breek ik elke reis af
wil terug naar mijn koffertje.

Retour gezien

potlood, inkt en gouache op fotomechanische print 26,3 x 13,8 cm

gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

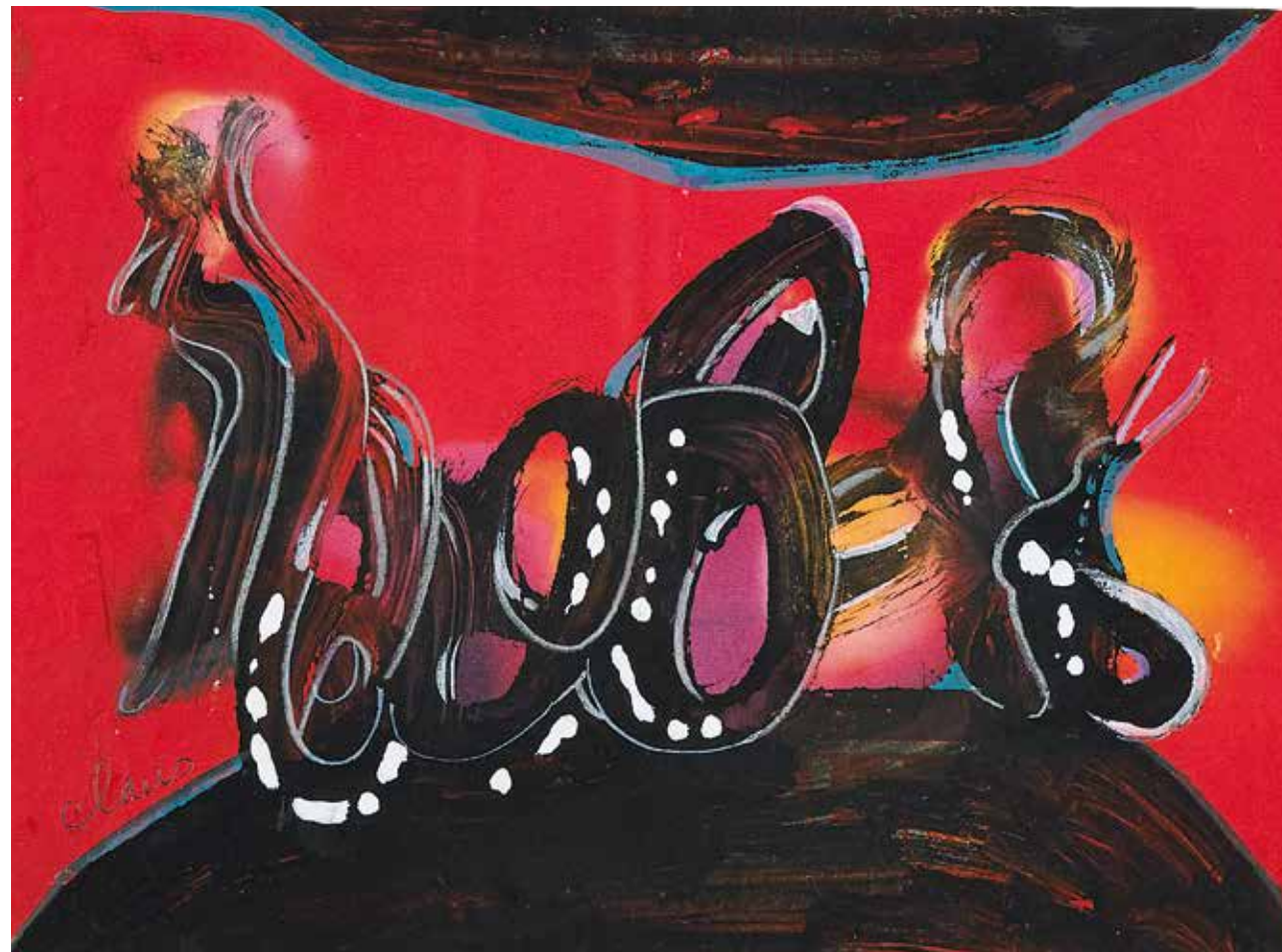
Vater

potlood en inkt op fotomechanische prints 27,5 x 22,9 cm

gesigneerd rechtsonder

Theo Wolvecamp (1925-1992)
Compositie in Blauw
 olieverf op doek 74,4 x 79,7 cm
 gesigneerd verso en te dateren ca. 1949
 annotatie verso: 'Compositie in Blauw, Amsterdam'

potlood, aquarel en gouache op fotomechanische print 16,7 x 21,7 cm
 gesigneerd linksonder en voorzien van blindstempel

Karel Appel (1921-2006)
Le dompteur à la rose
 houtsnede op papier 76,1 x 56,5 cm
 gesigneerd rechtsonder en te dateren 1978
 annotatie: 'Ea.'

Deze houtsnede is afkomstig uit de serie 'Circus' en is vervaardigd in 1978.
 De oplage bestaat uit 130 exemplaren, dit is een épreuve d'artiste.

Maurice Wyckaert (1923-1996)
Levensboom
 olieverf op doek 100,1 x 119,5 cm
 gesigneerd rechtsonder en gedateerd '70
Herkomst: Kunsthandel M.L. de Boer, Amsterdam, inv.nr. 16231; part. bezit Nederland.
Literatuur: Caroline Roodenburg-Schadd, *Tussen figuratie en abstractie. De geschiedenis van Kunsthandel M.L. de Boer*, Zwolle 2018, pag. 117, afb. 108 (in kleur).
Tentoonstelling: Amsterdam, Rijksmuseum, *Eyeopener – Kunsthandel M.L. de Boer* (1945-2006), 30 juni-16 sept. 2018.

Stephen Gilbert (1910-2007)
Compositie
 olieverf op doek 16,3 x 22,5 cm
 te dateren ca. 1951

potlood, inkt en aquarel op papier 27,5 x 24,3 cm
 gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

litho 28,1 x 28 cm
 gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Corneille (1922-2010)
Vogel
 olieverf op board 49,5 x 69,5 cm
 gesigneerd rechtsboven

inkt en gouache op papier 72,6 x 55,1 cm
gesigneerd rechtsonder

Corneille (1922-2010)
Zonder titel
aquarel en gouache op papier 28,1 x 42,2 cm
gesigneerd rechtsonder en gedateerd '53
Herkomst: rechtstreeks verworven van de kunstenaar door Ernest van Zuylen (1886-1957),
Luik, daarna door vererving in bezit gekomen van de vorige eigenaar.

inkt en aquarel op papier 24,2 x 16,4 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt op papier 29,7 x 21 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt op papier 22 x 19,9 cm
gesigneerd rechtsonder

inkt en aquarel op papier 26,4 x 18,9 cm
gesigneerd rechtsonder

fotomechanische print 20,8 x 16,2 cm
gesigneerd rechtsonder

fotomechanische print 25,5 x 20 cm
gesigneerd rechtsonder

Lucebert (1924-1994)
Compositie met grotesk figuur
gemengde techniek op papier 50 x 69 cm
gesigneerd linksonder en gedateerd '89

aquarel op papier 20,4 x 15,3 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt en waskrijt op papier 29,4 x 22,6 cm

inkt en gouache op fotomechanische print 20,5 x 19,3 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

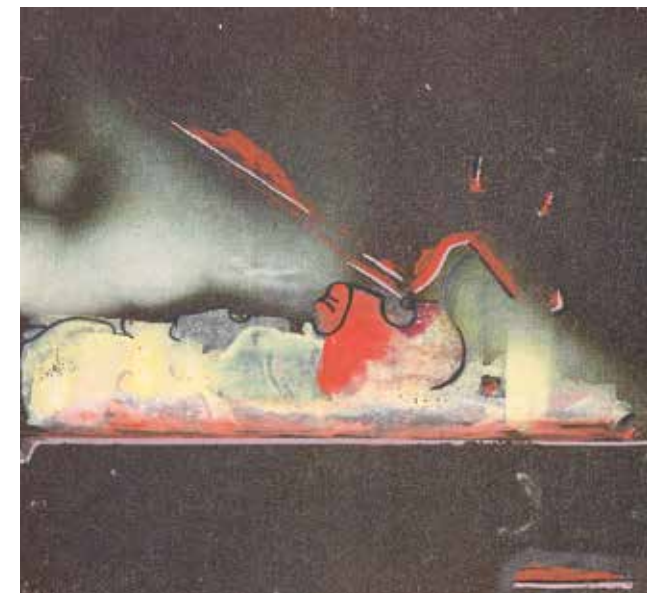
potlood, inkt en aquarel op papier 14 x 19,8 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Lucebert (1924-1994)
Drie wezens, vier ogen
potlood, krijt, aquarel en olieverf op papier 50,2 x 70 cm
gesigneerd linksonder en gedateerd '89
Herkomst: coll. Wim de Bie; Galerie Espace, Amsterdam.

inkt en aquarel op papier 13,5 x 17,1 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt en aquarel op fotomechanische print 9,7 x 10,6 cm

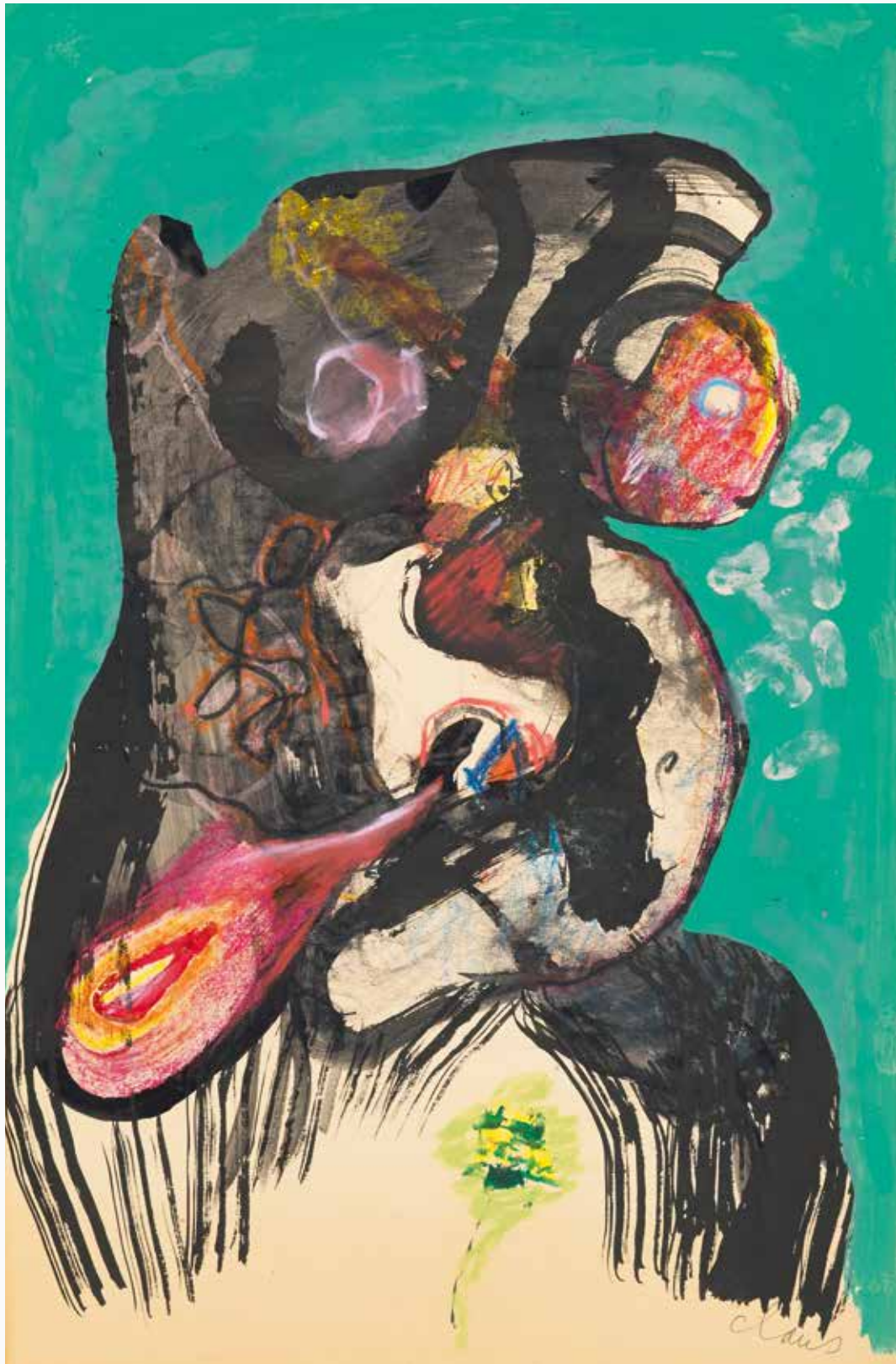
Corneille (1922-2010)
La tribu erre...
 olieverf op doek 50 x 61,1 cm
 gesigneerd rechtsonder en gedateerd '57
 annotatie verso: 'la tribu erre... Corneille '57'
Herkomst: Galerie Craven, Parijs.

inkt, waskrijt en gouache op papier 40,8 x 32,2 cm
 gesigneerd rechtsonder

aquarel en gouache op papier 31,3 x 23,8 cm
 gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt, waskrijt en gouache op papier 59,9 x 39,3 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

Lucebert (1924-1994)
Geit en slang
olieverf op doek 80,2 x 100,1 cm
gesigneerd linksonder en gedateerd '73
Herkomst: coll. Eva Bendien; Galerie Espace, Amsterdam.

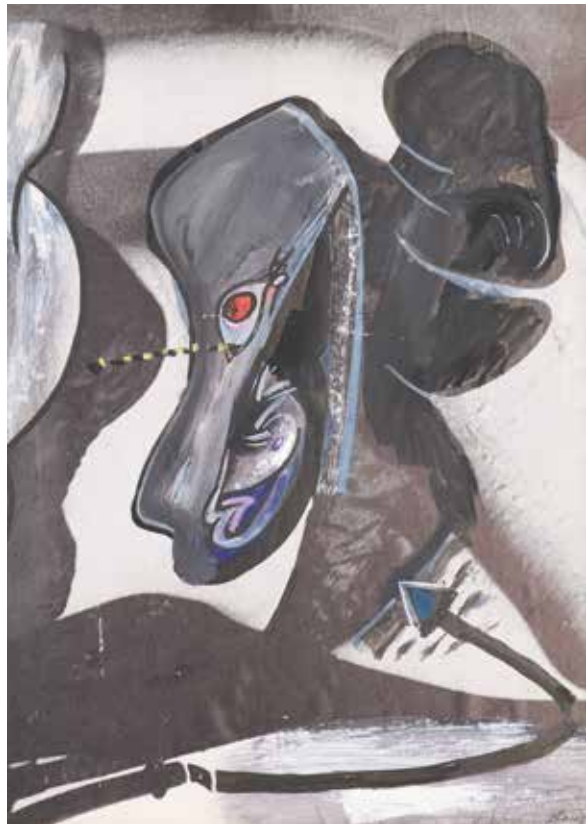
In deze tijd heeft wat men altijd noemde,
schoonheid haar gezicht verbrand. – Lucebert

potlood, inkt en waskrijt op papier 73,1 x 55,3 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

potlood, inkt en aquarel op papier 20,7 x 13,9 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

inkt en gouache op fotomechanische print 31,1 x 23 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

potlood, inkt en aquarel op fotomechanische print 18,1 x 15 cm
gesigneerd rechtsonder

pen, potlood en gouache op fotomechanische print 35,3 x 20,4 cm
gesigneerd linksonder en voorzien van blindstempel

krijt, inkt en aquarel op papier 24 x 16,6 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

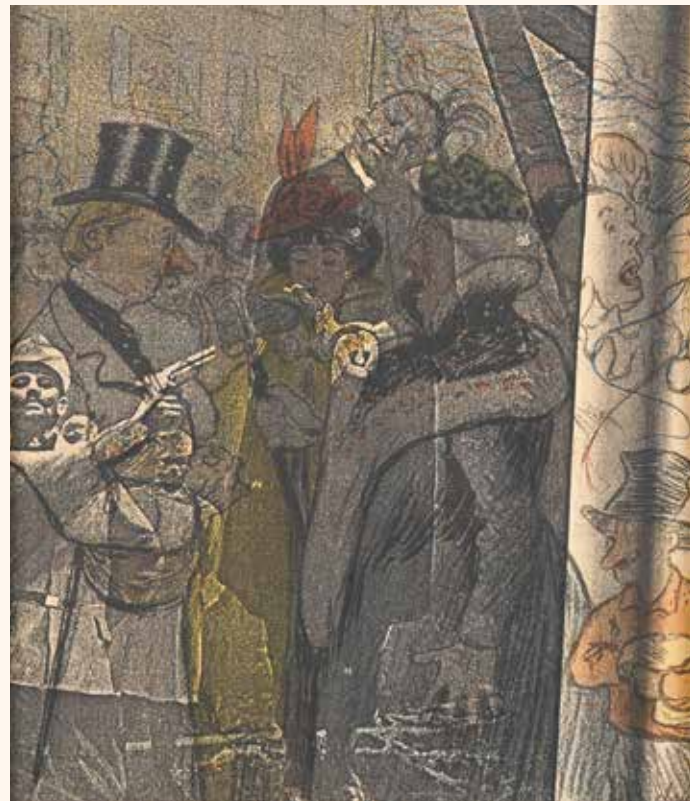
potlood, aquarel en gouache op papier 31,8 x 22 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

potlood, inkt en aquarel op papier 32,5 x 22,4 cm
gesigneerd rechtsonder en voorzien van blindstempel

fotomechanische print 22,7 x 18,5 cm
gesigneerd linksonder en voorzien van blindstempel

fotomechanische print 20,5 x 18 cm
gesigneerd rechtsonder

Violoncelliste
potlood, inkt en aquarel op papier 18,8 x 20,7 cm
voorzien van blindstempel

Gilda 1975
potlood en inkt op papier 33,1 x 26,5 cm
gesigneerd rechtsonder

Voor dit werk werd Hugo Claus geïnspireerd door de jurk die Rita Hayworth droeg in de film Gilda (1946).

pen, potlood en gouache op fotomechanische print 8,9 x 13 cm
gesigneerd middenonder en voorzien van blindstempel

Als ik slim was geweest, was ik schilder gebleven.
Ik was volwaardig lid van de Cobragroep, waaruit
later Karel Appel en Corneille zijn opgestaan.
Achteraf is gebleken dat zij meer hebben verdiend
met schilderen dan ik met schrijven.

Karel Appel (1921-2006)
Mother and child
olieverf op doek 91,5 x 61 cm
gesigneerd linksonder en te dateren 1989
annotatie op spieraam: 'Mother and child'
Herkomst: Gallery Moos, Toronto, Canada; Jaski Gallery, Amsterdam, 1996; coll. Horemans, Kontich, België.

TENTOONSTELLINGEN

- 1949

Oostende, Tekeningen in de boekhandel van dichter Henri Vandeputte
- 1950

Brussel, Galerie Apollo, Apport 49 (met Asger Jorn en Corneille)
Brussel, Galerie Apollo, Pour le numéro six de Cobra (met Alechinsky, Corneille, Asger Jorn)
Brussel, Galerie Saint Laurent, Tijd en Mens (met Alechinsky, Jan Cox, Asger Jorn)
- 1951

Brussel, Galerie Apollo, Quelques oeuvres de Max Ernst présentées avec la collaboration de Cobra (groepstentoonstelling)
Parijs, Librairie 63, Groepstentoonstelling met o.a. Alechinsky, Appel, Corneille, Jorn, Tajiri
- 1956

Brussel, Galerie Taptoe, Groepstentoonstelling ter gelegenheid van de opening, met Alechinsky, Appel, Corneille, Jorn, Tajiri, Wykaert
Brussel, Galerie Taptoe, Solotentoonstelling
- 1958

Diest, Stedelijk Museum, Belgische schilders van nu
- 1959

Venetië, Palazzo Grassi, Vitalita nell’arte (groepstentoonstelling, bemiddeld door Karel Appel)
Recklinghausen, Kunsthalle Recklinghausen, Vitalita nell’arte (groepstentoonstelling)
Amsterdam, Stedelijk Museum, De vitaliteit in de kunst (groepstentoonstelling)
Brussel, Galerie Aujourd’hui/Paleis voor Schone Kunsten, Peintures sur papier
Brussel, Paleis voor Schone Kunsten, Overzicht aanwinsten van de staat
Rotterdam, Rotterdamsche Kunstkring, Kikkers en koningen in ‘t Gebergte. Tekeningen en gouaches (opening Gerrit Kouwenaar)
- 1960

Gent, Groepstentoonstelling Forum München, Städtische Galerie, Neue Malerei: Form, Struktur, Bedeutung (groepstentoonstelling)
- 1961

Brussel, Knoll International, Om Jonathan Swift te eren
- 1962

Rotterdam, Galerie Delta, De Zee (groepstentoonstelling)
Dendermonde, Artistiek café Celbeton, De Spelen van Hugo Claus (opening Simon Vinkenoog en Johnny the Selfkicker)
Gent, Centrum voor Kunstambachten, Forum 62 (groepstentoonstelling)
Eindhoven, Van Abbemuseum, Groepstentoonstelling Marzottoprijs Milaan, Groepstentoonstelling Premio Marzotto
- 1963

Brussel, Galerie Isy Brachot Fils, Groep der Belgische aluchromisten
Spa, Salon Gris du Casino de Spa, Groupe des aluchromistes Belges
Charleroi, Palais des Beaux-Arts de Charleroi, Prix de la Critique 1961-62 et 1962-63
Brussel, Galerie les Contemporains, De verzamelaar in de hedendaagse Belgische schilderkunst (met o.a. Raveel en Wyckaert)
Parijs, Musée d’Art Moderne de la Ville de Paris, Salon de Mai (groepstentoonstelling)
Amsterdam, Galerie Espace, Ontwerp voor een pinakoteek der Lage landen (opening Fons Rademakers)
Arnhem, Galerie 20, Ontwerp voor een pinakoteek der Lage Landen
- 1965

Gent, Galerij Kaleidoscoop, Dagboekbladen van Hugo Claus (opening Hugues C. Pernath)
Assenede, Galerij Margareta de Boevé, Retrospectieve Hugo Claus (afscheid van de schilderkunst) (opening Simon Vinkenoog)
- 1966

Rotterdam, Museum Boymans-van Beuningen, Cobra 1948/51 (groepstentoonstelling)
- 1972

Antwerpen, Estro Armonico, Gouaches en aquarellen Claus
- 1975

Sint-Niklaas, Stedelijk Museum, Cobra (groepstentoonstelling)
Namen, Maison de la Culture, Cobra (groepstentoonstelling)
- 1978

Antwerpen, Galerij Printshop, Cobra Revisited
- 1979

Hasselt, Cultureel Centrum, Claustrum: schilderijen, tekeningen, gouaches, lichtdrukken van Hugo Claus (ter ere van zijn 50e verjaardag)
- 1980

Kortrijk, Katholieke Universiteit Leuven Campus, Woord en Beeld (groepstentoonstelling)
Hulsberg, Galerie Wanda Reiff, Gouaches, tekeningen, gemengde techniek
- 1981

Gent, Galerie Anny De Gryse, Ordinaire tekeningen Claus, hommage aan het vrouwelijk naakt
Ieper, Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, Van Dada tot heden in België
- 1986

Kruishoutem, Centrum voor Beeldende Kunst Emiel Veranneman,
- Vanaf 1963 eiste de filmwereld meer en meer aandacht en tijd op. Claus schreef 20 scenario’s en regisseerde vanaf 1968 speelfilms, te beginnen met De vijanden. Tussen 1963 en 1971 kwam hij nauwelijks aan schilderen en exposeren toe.

- Fotomorfozes en bibliofiele edities
Amsterdam, Vlaams Cultureel Centrum
De Brakke Grond, Evergreens
- 1987

Brussel, Paleis voor Schone Kunsten, Hugo Claus: Imitaties
- 1988

Amsterdam, Galerie Espace, Memoriaal. Werken op papier 1950-1966
Berlijn, Galerie Schoen, Cobra revisited
- 1989

Antwerpen, Museum voor Hedendaagse Kunst, Werken op papier (met Lucebert en Pjeroo Robjee)
Antwerpen, Het Hessenhuis, Dubbeltalent (groepstentoonstelling)
Kruishoutem, Centrum voor Beeldende Kunst Emiel Veranneman, Perte Totale Oosteekloo, Galerie William Wauters, Poetry in Painting
- 1990

Brussel, De Warande, Het Sacrament
- 1991

Luik, Galerie du Cirque Divers, Crimes et caresses, tekeningen
Amersfoort, De Zonnehof, Hugo Claus: Beeldend Werk 1950-1990
- 1992

Brussel, Liverpool Gallery, V.nus Vulgaris
- 1993

Antwerpen, ‘t Elzenveld, Hugo Claus en Breyten Breytenbach
- 1994

Gent, Museum Arnold Vander Haeghen, Hugo Claus 65
- 1995

Amstelveen, Museum Jan van der Togt, Hugo Claus: Werken op papier
Antwerpen, Galerie Luc Aerts in het Delbekehuis, Hugo Claus, graficus
Amsterdam, Stedelijk Museum Amsterdam, Couplet 5: Dansende Meisjes (met o.a. Appel)
- 1996

Sint-Niklaas, Tentoonstellingszaal Zwijgershoek, Hugo Claus
- 2000

Brussel, Huis Wielemans - Art Media, Cobra: Kunst als experiment (met o.a. Constant)
- 2001

Machelen-aan-de-Leie, Roger Raveel Museum, Hugo Claus en Roger Raveel: een tweespraak
- 2003

Knokke, Cultuurcentrum Scharpoord, Getekend Hugo Claus
- 2005

Amstelveen, Cobra Museum voor Moderne Kunst, Hugo Claus. Souvenir
- 2008

Antwerpen, Galerie De Zwarte Panter, Woordenloos
- 2013

Oostende, Mu.ZEE, Omdat ik geen beeld ben
- 2018

Brussel, BOZAR, Hugo Claus. Con Amore
Knokke, Maurice Verbaet Gallery, Het plezier van België/Le plaisir des belges. Erotisme on paper
- 2021

Knokke, Maurice Verbaet Gallery, Aan de andere kant van woorden

BIOGRAFIE

- 1929

wordt geboren op 5 april te Brugge
- 1930

gaat op jonge leeftijd naar de kostschool nabij Deinze
- 1933-1945

brengt zijn eerste zes schooljaren door aan het Pensionat Saint-Joseph te Aalbeke, vervolgens studie in Kortrijk en Deinze

© Collectie Stad Antwerpen, Letterenhuis

- 1946

huurt in het voorjaar met Antoon De Clerck een boerderijtje in Sint-Martens-Leerne en illustreert enkele poëzieuitgaven van zijn vader
- 1947

oprichting van La Relève, een groep jonge Vlaamse kunstenaars waar Claus nauw bij betrokken is. Trekt in december naar Parijs en gaat op in het surrealisme n.a.v. ontmoetingen met Antonin Artaud
- 1949

vervult zijn dienstplicht vanaf 1 april 1949. Creëert de geïllustreerde bundel *Herbarium*, stelt voor het eerst tekeningen tentoon in boekhandel Henri Vandeputte
- 1950

treedt toe tot kunstenaarscollectief Cobra, gelijknamige magazine publiceert zijn gedicht *Plaatje om te kleuren* met illustraties en neemt als schilder deel aan diverse tentoonstellingen

Met Corneille (l) in Rome, 1954
© Henny Riemens / MAI

- 1952-1958

reist verschillende keren naar Italië en trouwt in 1955 met Elly Overzier. Begint met schrijven van filmscenario’s
- 1959

onderneemt reizen naar de Verenigde Staten, Mexico en Cuba

© Collectie Stad Antwerpen, Letterenhuis

- 1963

krijgt met Elly Overzier een zoon: Thomas
- 1965

regisseert zijn eerste film *De Vijanden*
- 1970-1974

woont in Amsterdam, samen met Kitty Courbois
- 1975

krijgt met Sylvia Kristel zoon Arthur

© ANP

- 1977

keert terug naar België. Richt samen met Marie-Claire Nuyens en Marc Verstockt de Antwerpse bibliofiele uitgeverij Ziggurat op
- 1979

ontvangt de Cultuurprijs van de stad Gent, de Constantijn Huygensprijs en zijn vijfde Staatsprijs voor Vlaamse Letterkunde
- 1981

reist naar de Verenigde Staten en Mexico
- 1983

schrijft zijn magnus opus *Het verdriet van België*, dat bekroond wordt met diverse prijzen

© Rob C. Croes, Nationaal Archief / Anefo

- 1986

ontvangt de Prijs der Nederlandse Letteren uit handen van Koningin Beatrix

© Herman Selleslags

- 1993

trouwt met Veerle de Wit
- 2008

Hugo Claus overlijdt op 19 maart in Antwerpen

INDEX

Karel Appel 50, 73
Constant 30, 35
Corneille 20, 22, 32, 38, 39, 51, 53, 62
Stephen Gilbert 50
Lucebert 45, 58, 61, 65
Theo Wolvecamp 48
Maurice Wyckaert 51
Hugo Claus overig

COLOFON

Deze catalogus verschijnt bij de gelijknamige tentoonstelling bij Simonis & Buunk van 14 mei t/m 4 juni 2022.

Uitgave
 Simonis & Buunk Kunsthandel, Ede

Samenstelling en eindredactie
 Teo van den Brink, Mariëtte Simonis

Tekst
 Wim Hazeu, Baarn

Redactie
 Joke Buunk, Charlotte Hercules, Constance Moes, Emilie Snellen

Fotografie Hugo Claus
 Maurice Verbaet Gallery, Knokke

Fotografie overig en lithografie
 Benno Slijkhuis, Wilco Art Books, Amersfoort
 Frans Buunk (coördinatie en assistentie)

Ontwerp
 Harald Slaterus, Arnhem

Druk
 Wilco Art Books, Amersfoort

© 2022 Simonis & Buunk Kunsthandel, Ede
 Druk- en zetfouten voorbehouden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
 verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
 gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige
 wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen,
 of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke
 toestemming van de uitgever.
 De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van de afbeeldingen
 volgens wettelijke bepalingen te regelen en heeft daartoe
 tevens akkoord gevraagd van alle betrokken fotografen en
 geportretteerden.

www.simonisbuunk.nl
www.wimhazeu.nl

Naast de standaarduitgave van deze catalogus is een speciale
 editie vervaardigd in een oplage van 100 exemplaren, die voorzien
 is van een genummerde en gesigioneerde piëzografie van het
 kunstwerk dat afgebeeld staat op pagina 36-37.

Ik zie mezelf als schilder én als schrijver, de twee tegelijk. De opge-
 legde eenzaamheid in de kostschool heeft me ertoe gebracht me
 dingen te verbeelden, te tekenen, mezelf verhalen te vertellen. Ik
 weet niet wanneer ik daarmee begonnen ben, het komt me voor
 dat ik altijd geschreven en geschilderd heb.

Hugo Claus (1929-2008) was als schilder-tekenaar net zo veelzijdig als schrijver-dichter. Met ruim honderd tekeningen, aquarellen, collages en gouaches geeft deze catalogus een overzicht van zijn beeldend oeuvre. Hij wordt getoond in goed gezelschap van zijn kunstenaarsvrienden. Bekroond biograaf Wim Hazeu schreef de tekst. Hij verdiepte zich lang in het literaire en beeldende werk dat Claus naliet om zo dicht mogelijk bij het dubbeltalent te komen.

SIMONIS & BUUNK
een keur aan kunst